

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل				
پیااده‌سازی	تصحیح و ویرایش اولتیه	ذکر مأخذ	ویرایش دوم	تکمیل مأخذ و ویرایش نهایی

ضرورت گناه‌شناسی و استغفار از گناهانی که نمی‌شناسیم.

پرسش:

گاهی انسان یک‌سری گناهانی انجام می‌دهد که برایش خیلی مشخص نیست حتماً گناه باشد. بعد استغفار می‌کند، ولی دوباره بعد از استغفار چون هنوز ایمان نیاورده که آن عمل واقعاً یک گناه بوده، باز هم تکرار می‌کند، ولی باز استغفار می‌کند. در این موارد تکلیف چیست؟

پاسخ:

مثل [این است] که شما شک دارید چیزی برای سلامتی شما ضرر دارد یا ندارد؛ حالا یک‌بار از بی‌توجهی خوردید، بعد هم یک‌خرده حالتان به هم ریخت، بعد معالجه کردید و دارو خوردید؛ ولی قطعاً دیگر معقول نیست برای بار دوم تکرارش کنید! باید بررسی کنید.

پرسش:

اگر تردید داشته باشد، چطور؟

پاسخ:

وظیفه‌اش تحقیق است! وقتی تردید دارد، وظیفه‌اش تحقیق است. باید بررسی کند ببیند به‌راستی این گناه است؟ آیا این در دستگاه خدا یک عمل پذیرفتنی است یا یک عمل مردود است؟ یک عمل پسندیده است یا عمل مذموم و ناپسند است؟

گناه‌شناسی خیلی مهم است. همان‌طور که شما مواد غذایی مضر را که برای سلامتی انسان ضرر دارد شناسایی و از آن پرهیز می‌کنید، در مقام ورع که پرهیز از گناهان است هم باید گناه‌شناسی کنید. انسان تا آنجا که می‌تواند، باید در قرآن و روایات جستجو کند و به دست بیاورد. کتاب‌هایی هم در همین زمینه نوشته شده که علما تحقیق کرده‌اند و گناه‌های کبیره و گناه‌های صغیره را تا آنجا که قابل دسترسی بوده شناسایی و معرفی کرده‌اند. بنابراین انسان باید مدام تلاش کند که تیزبینی و ریزبینی او در عرصه‌ی سنجش کارهای خودش بالاتر برود و با دقت بیشتری ارزیابی کند. معیارها را هم قرآن داده است؛ احادیث و سیره‌ی عملی اهل بیت علیهم‌السلام داده‌اند؛ [ضمن اینکه] به قلب انسان هم الهام شده است؛ **وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا**.^۱ با این معیارها می‌تواند بسنجد و به تدریج جلو رود؛ ولی خُب این گستره خیلی وسیع است و شاید بتوان گفت این راه اصلاً انتها ندارد.

قبلاً مثال زده‌ام که وقتی شما به یک اتاق وارد می‌شوید که بچه‌های کوچک در آنجا بازی کرده‌اند، می‌بینید صفحه‌های دفترچه‌شان را کنده‌اند، مچاله کرده‌اند، موشک درست کرده‌اند و اتاق پر از کاغذهای مچاله شده است. این کاغذها را جمع می‌کنید و در سطل می‌ریزید؛ تازه می‌بینید مدادشان را تراشیده‌اند و آشغال تراششان زیر این کاغذها ریخته، آنها را هم جمع می‌کنید؛ بعد می‌بینید ای داد بیداد! باز زبرش چیزهای ریزتر است. اینکه استغفار انتها ندارد، **تُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ**،^۲ به همه‌ی مؤمنان می‌گوید بیاید توبه کنید، برای همین است. هرچه شما جلوتر می‌روید تازه به چیزهای ظریف‌تر پی می‌برید. و گاهی اوقات آن چیزهای ظریف‌تر که [پنهان] است، خیلی مهم‌تر از آن آشغال کاغذهای مچاله‌شده‌ی بزرگ هستند. گاهی اوقات گناه بودن اینها خیلی بزرگتر از آن گناه‌هایی است که ما می‌دانیم گناه است و پشتمان می‌لرزد وقتی یادش می‌افتیم.

۱. سوره‌ی شمس، آیه‌های ۷ و ۸.

۲. سوره‌ی نور، آیه‌ی ۳۱.

ان شاء الله هرچه معرفت انسان بالاتر برود، شاید چیزهای جدیدی بفهمد؛ کم کم ببیند که خیلی گناهان بزرگی داشته که قبلاً اصلاً اینها را گناه نمی دانسته و شاید جزء محسنات خودش به حساب می آورده و از حسنات تلقی می کرده است. ولی چون می داند که هنوز خیلی از وادی ها هست که از آنها خبر ندارد، یک استغفار کلی هم می کند و می گوید: خدایا دیگر باقیش را هم که من سرم نمی شود و گناه است، آنها را هم خودت بر من ببخش! **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي لَا أَعْرِفُهَا**؛^۳ آن گناهانی که اصلاً نمی دانم گناه است! یعنی به طور کلی [طلب مغفرت می کنید؛] به این نیت که خدایا هرچه که ناپسند بوده، هرچه که شایسته‌ی درگاه تو نبوده، هرچه که زشت بوده و از من سر زده، چه با توجه چه بی توجه، چه با عمد چه سهواً، برای همه‌ی اینها طلب مغفرت می کنم.

در اوّل دعای کمیل چند استغفار خاص وجود دارد؛ بعد می گوید: **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَ كُلِّ خَطِيئَةٍ أَخْطَأْتُهَا**،^۴ یعنی دیگر یک بساط گسترده‌ای باز می کند و می گوید: اینها را که گفتم، [گناهانی] که **تُغَيِّرُ النَّعَمَ**، آنهایی که **تُنزِلُ الْبَلَاءَ**، آنهایی که **تَحْسِنُ الدُّعَاءَ**، ولی خدایا مگر به اینها محدود است؛ نه! من چه می دانم؟ خدایا همه را ببخش! **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ**.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

۳. گویا از تعبیر اهل معرفت است.

۴. سیدبن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۷۰۶؛ کفعمی، بلدالامین، ص ۱۸۸؛ مجلسی، زادالمعاد، ص ۶۰ و محدث قمی،

مفاتیح الجنان، دعای کمیل.